

Edsevön koulujen tulevaisuus

Kaksi vaihtoehtoa?

Selvitystoimikunnan raportti

Luottamushenkilöt: Ida Högland (pj.), Marjo Nylund, Viktor Kock, Markus Sandbacka, Christian Dahlin

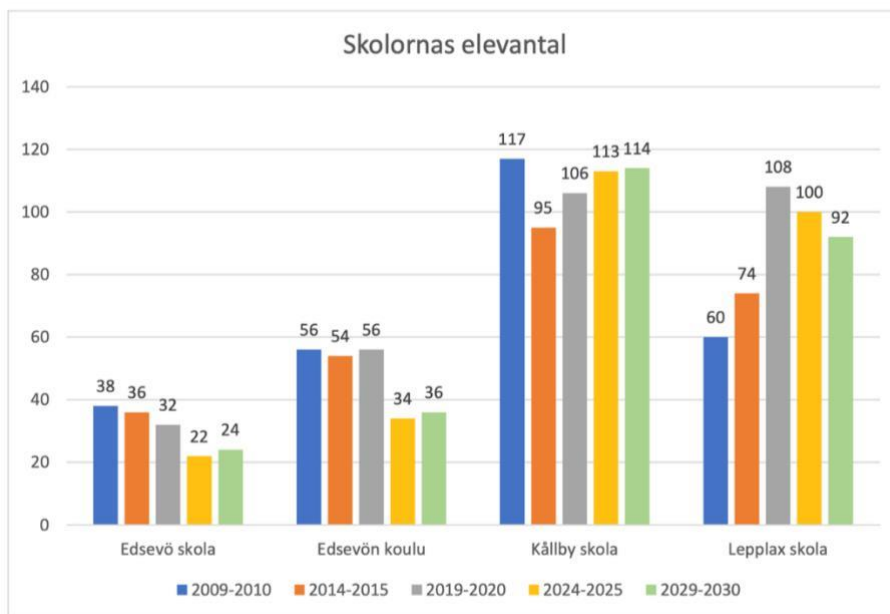
Viranhaltijat: Rolf Sundqvist (esittelijä), Kennet Nyman, Anna-Karin Pensar, Peter Sundqvist, Camilla Björkman (siht.)

Tehtävä

Kunnanhallitus asetti 30.10. § 221 toimikunnan selvittämään Edsevö skolan ja Edsevön koulun toimintaedellytyksiä. Toimikunta on kokoontunut talvella ja keväällä kuusi kertaa. Asukaskysely tehtiin, ja kyselyn tulokset esiteltiin kyläkokouksessa Edsevössä 21.3.2024. Toimikunta esittää nyt Edsevön kouluja koskevia jatkotoimenpide-ehdotuksia.

Miksi selvitys tehdään?

Selvitysten tekemisen syynä on se, että oppilasmäärät vähenevät voimakkaasti molemmissa Edsevön kouluissa. Vähenevien oppilasmäärien ongelmana on, että yhdysluokkien opetusryhmissä opiskelee joissain tapauksissa oppilaita useammalta kuin kahdelta vuosiluokalta samanaikaisesti. Tämä koskee nyt sekä Edsevö skolaa että Edsevön koulua. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että nuorten määrä Suomessa vähenee, joten Edsevön oppilasmäärän vähenemistä koskeva ongelma ei ole ainutlaatuinen.

Edsevön, Kolpin ja Lepplaksin oppilastilastot

Pedagogiikka, talous ja oppilasmäärä

Koulun koko

Voidaan tietenkin väittää, että pienellä kouluyksiköllä ja pienillä opetusryhmillä on erityisiä ominaisuuksia: turvallisuus, yksilöllisempi opetus ja läheisyys ympäröivään yhteisöön. Toisaalta voidaan väittää, että liian pienen koulun on vaikea tarjota oppilaille samanlaista opetusta ja sosiaalista kasvatusta kuin ison yksikön, jolla on isommat resurssit. Aiheesta on julkaistu vain vähän tieteellisiä tutkimuksia, mutta kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että toistaiseksi ei ole minkäänlaista näyttöä siitä, että koulun koolla olisi vaikutusta oppimistuloksiin. Isojen ja pienten koulujen välillä ei ole havaittu merkittäviä eroja oppilaiden perustaidoissa. Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat saavat apua sekä pienissä että isoissa kouluissa, vaikka tukimuodot voivat olla erilaisia.

Samoja päätelmiä voidaan tehdä koulun sosiaalisesta ympäristöstä ja kiusaamisen esiintymisestä. Suuria eroja ei ole havaittavissa. Pienempien koulujen ympäristö saattaa tosin luoda enemmän turvallisuutta ja vähentää anonyymiyttä. Turvallinen ympäristö on erityisen tärkeä pienille lapsille. Vanhemmat oppilaat taas saattavat arvostaa isompia kouluja lähinnä sosiaalisista syistä. Tärkeintä koulussa on motivoitunut henkilökunta ja vanhemmat, jotka uskovat lastensa kouluun.

Koulun pienuuden aiheuttama suurin riski on se, että oppilaiden sosiaalinen piiri rajoittuu. Samanikäisten kavereiden vähäinen määrä voi tuntua harmilliselta, mutta tämä on varmasti myös hyvin yksilöllinen kokemus. Pienen koulun ongelmana on, että vaikka opetusryhmät ovat pieniä, ne ovat pedagogisesti haastavia, koska yhden opettajan on opetettava eri-ikäisiä oppilaita (vuosiluokkia) yhdessä tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti. Pienemmissä kouluissa hyödynnetään usein niin sanottuja vuorokursseja, eli oppiaineen vuosikurssin mukaiset sisällöt vuorottelevat joka toinen vuosi. Pienemmissä kouluissa voi kuitenkin olla yhdysluokkia, joissa opettaja voi opettaa jopa kolmea oppiainetta samanaikaisesti. Tämä riippuu siitä, montako opetustuntia (tuntiresurssia) kunnalla on varaa jakaa kouluille.

Erityisen tuen tarpeessa olevat oppilaat ja oikeus erityisopetukseen on määritelty selkeästi lainsäädännössä. Haasteita on pienissä kouluissa, joissa pätevien erityisopettajien saaminen voi olla haastavaa. Näin on myös Pedersören kunnassa. Koulunkäynninohjaajien tarve on myös lisääntynyt kunnassa, ja isommassa koulussa on etua siitä, että koulunkäynninohjaajat ovat käytettävissä yhteisesti. Pienissä kouluissa on suurempia haasteita ammattitaidon ja erikoistumisen suhteen kuin isommissa yksiköissä.

Edsevön malli

Koska nyt käydään keskustelua Edsevön koulujen tulevaisuudesta, on myös tähdennettävä, että kyseessä on niin sanottu kieliparikoulu. Edsevö skola ja Edsevön koulu rakennettiin vuonna 1982, ja koulut toimivat saman katon alla. Koulun opettajat ovat kehittäneet jatkuvasti koulujen välistä yhteistyötä tiiviisti yhdessä huoltajien kanssa. Koulut ovat yhdessä luoneet niin sanotun Edsevön mallin. Lähtökohtana on, että molempien kieliryhmien oppilaat ovat yhdessä kaikissa käytännön oppiaineissa. Kaikki luokkien ulkopuoliset aktiviteetit ja tapahtumat ovat kaksikielisiä. Molempien kieliryhmien oppilaat syövät ja ovat välitunnilla samanaikaisesti. Edsevö skola ja Edsevön koulu näkevät kielellisten ja kulttuuristen erojen mahdollisuudet, mutta korostavat ennen kaikkea omaa kulttuuri-identiteettiään. Omaa kieltä arvostetaan, mutta on luonnollista, että suomen ja ruotsin kieltä käytetään rinnakkain.

Samat haasteet koskevat kuitenkin myös kieliparikoulua, jos oppilasmäärä vähenee. Opetusryhmien yhdistämisestä voi tulla haastavaa.

Aiemmat selvitykset

Aiemmat selvitykset osoittavat myös, että kyseisissä koulukiinteistöissä on korjaustarpeita. Edsevön ja Kolpin alueella on aiemmin tehty kaksi palvelu- ja kiinteistöselvitystä vuosina 2022 ja 2023. Erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja on käsitelty. Mm. oppilaaksiottoalueiden muuttamisesta, Edsevön ja Kolpin alueen yhteisestä koulusta ja kielikylpykoulusta on keskusteltu. Koulukiinteistöjen kuntotarkastuksia on tehty myös aiemmin. Alla on lyhyt yhteenveto aiemmista selvityksistä.

Selvitys nro 1 (2022)

- Oppilastilastojen läpikäynti ja pohdintaa eri vaihtoehtoista koskien Edsevön ja Kolpin alueen yhteistä oppilaaksiottoaluetta.
- Tulokset:
 - Ehdotus kielikylpykoulua koskevasta selvityksestä.
 - Kielikylpykoulusta ei ole toistaiseksi tehty päätöstä.
 - Koulu vastustaa. Edsevön mallia halutaan jatkaa!
 - Vanhempien taholta on jonkin verran kiinnostusta.

Selvitys nro 2 (2023)

- Kiinteistöselvitys. Uusi koulu tai toimenpiteitä/korjauksia kahdessa kiinteistössä (Kolppi/Edsevö). Kuntotarkastuksia ja alustavia kustannusarvioita on tehty.
- Tulokset:
 - Kolpin esikoulu muuttaa Källby skolaan (moduuleihin).
 - Ehdotuksena on jatkaa sen selvittämistä, että Edsevön ruotsinkieliset oppilaat siirrettäisiin Kolppiin ja suomenkieliset oppilaat siirrettäisiin Sandsundiin, kun Sandsund skolan toinen vaihe toteutuu.

Toimikunnan selvitykset

Toimikunta on laatinut ja toteuttanut asianosaisille kunnan asukkaille kyselytutkimuksen, johon sisältyi taustatietoja ja tilastoja. Toimikunta on käynyt läpi kyselyn vastaukset yhdessä Edsevön koulujen opettajien kanssa 13.3.2024.

Kunnan kouluverkkoa koskevassa päätöksessä yhden tai useamman koulun lakkauttamisesta on noudatettava hallintolain 41 §:ää, jossa määrätään vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta asianosaisille. Asianosaisille tulee varata mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta. Kunta päättää, mikä tiedottamistapa on tarkoituksenmukainen ja riittävän tehokas. Tietojen olisi tavoitettava asianosaiset henkilöt mahdollisimman hyvin. Toimikunta päätti siksi myös järjestää kaikille asianosaisille avoimen kokouksen.

Kyselyn tulokset ja toimikunnan tehtävää koskevat taustatiedot esiteltiin Edsevön kyläkokouksessa 21.3. Kokoukseen osallistui yli 100 henkilöä. Kyselyn tuloksia esittelevä esitys on liitteenä.

Liite I

Selvitystyön jatkuessa on erittäin tärkeää, että kaikilla asianosaisilla on edelleen mahdollisuus osallistua prosessiin. ”Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.” (Kuntalaki 22 § (8.2.2019/175))

Edsevö City ry. rf. kirje ja kysely

21.3. pidetyssä kyläkokouksessa käyty keskustelu oli asiallinen, ja mm. Edsevö City -yhdistyksen edustajat esittivät useita perusteluja Edsevön koulujen säilyttämisen puolesta. Perusteluina esitettiin Edsevön malli ja myös se, että Edsevön väestörakenne voi lähitulevaisuudessa johtaa siihen, että kylässä tapahtuu ns. sukupolvenvaihdos, eli että enemmän taloja tulee myyntiin. Kysymys kuuluukin, voiko Edsevön väestö ja etenkin lapsiperheiden määrä kasvaa? Edsevö City on myös tehnyt oman kyselyn, johon toimikunta on tutustunut. Edsevössä kaivataan myös uusia maa-alueita asuntorakentamiselle. Liitteenä on Edsevö Cityn esitys, joka sisältää perusteluita Edsevön koulujen säilyttämisen puolesta. **Liite 2**

Maankäyttöryhmän analyysi

Kunnan maankäyttöryhmä on koonnut tietoa kouluverkkomuutoksia varten, jotka koskevat Edsevö skolaa ja Källby skolan laajennusta. Maankäyttöryhmän analyysi on liitteenä. **Liite 3**

Toimikunnan ehdotus

Toimikunta esittää kaksi vaihtoehtoa Edsevön koulujen tulevaisuudesta. Toimikunta kehottaa tekemään kokonaisuudistuksen kouluverkosta, sillä molemmat vaihtoehdot edellyttävät investointeja kiinteistöihin.

Kunta käynnistää Edsevö-hankkeen

- Kunta käynnistää yhteistyöhankkeen Edsevö Cityn kanssa Edsevön alueen kehittämiseksi.
- Vapaaehtoisia muutoksia Källby skolan ja Axåkers skolan viereisiin oppilaaksiottoalueisiin. Nykyiseen oppilaaksiottoalueeseen ei tehdä muutoksia, mutta käytännössä perheet voisivat valita koulun tietyiltä Edsevön lähialueilta.
- Alueen aktiivinen markkinointi.
- Kunta ostaa mahdollisuuksien mukaan maata Edsevöstä uusia asuntoalueita varten.
- Kunta ja myös yksityiset toimijat investoivat asuntoihin.
- Koulujen toiminta jatkuu vähintään kuusi vuotta. Tässä vaihtoehdossa koulut saavat työrauhan ja ennen kaikkea aikaa nähdä, kääntyykö alueen väestönkehityksen suunta.
- Keskeistä tässä vaihtoehdossa on se, että kunta päättää jo alussa, milloin ja miten kehitystä seurataan sekä kuka seuraa ja mitä muuttujia seurataan. Seurataanko tilannetta kerran vuodessa vai vain seurantajakson päätteeksi? Mitä muuttujia seurataan?

Tässä vaihtoehdossa on siis kyse siitä, että Edsevön alueelle annetaan enemmän aikaa kasvaa. Edsevö skola ja koulu saisivat jatkaa toimintaansa ja Edsevön malli jatkuisi nykyisen mallin mukaan. Pystymmekö löytämään reseptin, jolla Edsevö saadaan kasvamaan? Kukaan ei voi varmuudella sanoa, että tämä onnistuu, mutta jotkin seikat puhuvat sen puolesta, että Edsevössä voisi olla kasvupotentiaalia. Tämän vaihtoehdon riskinä on, että seuraavien 5–6 vuoden aikana koulujen oppilasmäärä vähenee edelleen, mikä asettaa jatkossakin haasteita opetukselle ja ryhmien kokoonpanolle. Lisäksi olisi asetettava selkeät tavoitteet sille, kuinka monta oppilasta kouluissa on oltava, jotta ne voivat jatkaa ”hankkeen” päättyessä. Muuten kukaan ei tiedä, mitä vaaditaan. Jos Edsevön koulut kuitenkin joudutaan sulkemaan koeajan jälkeen, on laadittava hyvissä ajoin suunnitelma siitä, minne oppilaat siirtyvät.

Taloudelliselta kannalta on tietenkin myös epävarmuutta maanhankintaan ja investointeihin tarvittavista panostuksista. On tietenkin olemassa riski, että kunta investoi maanhankintaan ja kalliiseen kunnallistekniikkaan, jotka eivät tuota toivottuja tuloksia, eli lisää kuntalaisia ja oppilaita Edsevön suomenkieliseen ja ruotsinkieliseen kouluun. Tämä vaihtoehto ei sisällä koulukiinteistön perusparannuksia hankeaikana.

Edsevö skola ja Edsevön koulu suljetaan

- Kunta päättää siirtää ruotsinkieliset oppilaat Källby skolaan. Källby skolaan tulee syksystä 2024 alkaen lisää tilaa väliaikaisten moduulien muodossa, joihin sijoitetaan esikoulu ja yksi varhaiskasvatuksen viisivuotiaiden ryhmä. Viisivuotiaiden ryhmä sijoitetaan väliaikaisesti koulun yhteyteen ensi vuonna, joten Edsevön ruotsinkieliset oppilaat voisivat siirtyä Källby skolaan aikaisintaan syksyllä 2025.
- Källby skolan keskiosa on joka tapauksessa remontoitava muutaman vuoden sisällä, ja silloin suunnitellaan tilat myös esikoululle ja Edsevön ruotsinkielisille oppilaille.
- Källby skolan oppilaaksiottoalue ja Edsevön ruotsinkielinen oppilaaksiottoalue yhdistetään. Vapaaehtoisia muutoksia oppilaaksiottoalueisiin (Axåkers skola, Källby skola, Lepplax skola). Käytännössä Edsevön perheille annettaisiin mahdollisuus valita koulu Axåkers skolan ja Lepplax skolan lähialueilta.

- Pedersören suomenkielisen koulun toimintaa vahvistetaan ja kehitetään siirtämällä suomenkielinen koulu Sandsundiin, kun toinen rakennusvaihe valmistuu. Sandsund skolan uudisrakennuksen toisen vaiheen suunnittelussa tulee varata tilat suomenkieliselle koululle.
- Suomenkielinen päivähoito keskitetään Sandsundiin ja Hoppetossan päiväkotiin.

Tämä vaihtoehto tarkoittaa, että koulutoiminta Edsevössä lakkaa ja koulukiinteistö myydään. Iso kysymys on tietenkin se, mihin kiinteistöä voidaan käyttää. Sulkemisen aikataulua on harkittava huolellisesti, ja molemmat koulut voitaisiin sulkea samaan aikaan, kun Sandsundin toinen vaihe valmistuu ja uusi suomenkielinen koulu voidaan ottaa käyttöön Sandsundissa. Sandsundin toinen vaihe sisältyy tällä hetkellä kunnan vuosien 2026–2027 rakentamishjelmaan. Jos aikataulun halutaan pitävän, tilatarpeet ja tilaohjelma on laadittava jo tänä syksynä.

On herännyt kysymys, voidaanko niin sanottu Edsevön malli siirtää toiseen koulurakennukseen ja asuinalueelle. Tämä ei varmasti ole mahdotonta, mutta kuten Edsevössä on käynyt, erilaisten yhteistyömallien kehittäminen vie aikaa. Positiivinen puoli suomenkielisten oppilaiden siirtämisessä Sandsundiin on se, että suomen ja ruotsin kielivaihto koskisi suurempaa määrää oppilaita erityisesti ruotsinkielisellä puolella. Tätä vaihtoehtoa perustellaan myös sillä, että suomenkielisten oppilaiden määrä voisi mahdollisesti kasvaa, koska kaksikielisten kotien oppilaat valitsevat nyt ruotsinkielisen lähikoulun. Myös tonttien saatavuus ja talojen vaihtuvuus on tällä hetkellä suurempaa Sandsundissa ajatellen sitä, miten kuntaan voitaisiin houkuttaa lisää suomenkielisiä perheitä. Tähän vaihtoehtoon liittyy tietysti myös epävarmuustekijöitä. Suuri kysymysmerkki on se, paljonko tilaa suunnitellaan suomenkieliselle koululle, eli kuinka monta oppilasta odotamme olevan suomenkielisellä puolella 5–6 vuoden kuluttua? Riskinä on, että rakennamme joko liian suuret tai liian pienet tilat.

Johtopäätökset

Toimikunta toteaa, että emme voi jatkaa tekemättä mitään. Mikä sitten on paras ratkaisu? Eri ratkaisuehdotuksia puoltavissa ja vastustavissa perusteluissa on otettava huomioon pedagogiset, taloudelliset, maankäytölliset ja yhteisölliset näkökohdat. Lisäksi ehdotuksissa ja päätöksissä on otettava huomioon, että ne myös koskevat kunnan koko suomenkielistä väestöä. Toimikunta on yhtä mieltä siitä, että kunnan tulisi pyrkiä säilyttämään suomenkielinen koulu kunnassa. Molemmissa toimikunnan vaihtoehtoissa on sekä etuja että haittoja. Perusteellisista pohdinnoista huolimatta esitettyjen vaihtoehtojen taloudellinen puoli ja vaikutukset ovat edelleen epävarmoja.

Toimikunnan antama selvitys sisältää kaksi vaihtoehtoa Edsevön kouluille. Toimikunta toteaa, että syksyn talousarvioprosessin yhteydessä on asetettava uusi oppilasraja koulujen lakkauttamiselle. Raja koskisi kaikkia kunnan kouluja ja toimisi myös vertailukohtana Edsevön koulujen toimintaedellytysten seurannalle.